І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 128. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 9-го ЛИПНЯ 1965 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 9, 1965 No. 128. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Четвер, 8 липня 1965 року

В АМЕРИЦІ

ПІД ЧАС ДЕБАТ НАД УРЯДОВИМ ЗАКОНОПРОЄКТОМ ПРО МЕДИЧНУ ОПІКУ ДЛЯ СТАРШИХ ОСІБ дня 7 липня ц.р. Сенат ЗДА прийняв запропоноване демократичним сенатором Бирдом доповнення, яке передбачає виплату пенсій з титулу Соціяльного Забезпечення тим особам, які закінчили 60 років життя. Пенсія для цього віку становитиме дві третіх пенсії, передбаченої для тих, які закінчили 65 років. Досі можна було користати із одержування пенсії після закінчення 62 років життя, з тим, що висота її становила 80% повної пенсії. Мінімальна місячна пенсія виносила тоді 40 долярів і вона буде підвищена до 44 долярів. Максимальна пенсія становила 135.90 і висота її зросла б, згідно з пропозицією сен. Бирда, до 168 долярів. Доповнення сен. Бирда передбачає також виплату пенсій для тих жінок, що повдовіли: вони зможуть користати з Соціяльного Забезпечення вже після закінчення 60 років.

ПРЕМ'ЄР КАНАДИ ЛЕСТЕР Б. ПІРСОН — після резигнації контроверсійного міністра справедливости Г. Фавро — зреорганізував склад цілого уряду. Новим міністром справедливости став Люсієн Карден, дотеперішній міністер публічних робіт. У зв'язку з цим переведено зміни також в шести інших ресортах.

В ЧОТИРЬОХ СХІДНІХ СТЕЙТАХ ЗДА проголошено у зв'язку з катастрофальною і тривалою посухою виїнятковий стан в постачанні води. Місто Ню Йорк мусітиме зредукувати своє користання із запасів води ріки Делавар на 75 мільйонів ґальонів води денно. Започатковано цю акцію на зібранні комісії для справ басейну ріки Делавар, яке відбулося у Філядельфії в середу 7 липня, на вимогу представників Філядельфії й Кемдену, які заявили, що дальша посуха загрожує інтрузією моря й засолення води в ріці Делавар.

ЕКУМЕНІЧНА ЗУСТРІЧ ПРЕДСТАВНИКІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛЮТЕРАНСЬКОЇ ЦЕРКВИ з репрезентантами Католицької Церкви в ЗДА відбулася в Балтіморі в днях 6 і 7 липня ц.р., в якій взяло участь 16 теологів. Під час зустрічі обговорювано проблеми зв'язані із Нікейським „Вірую". Чергова зустріч відбудеться в лютому 1966 р. в Шикаґо.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ ЗДА В. ВІЛЛАРД ВІРЦ виступив під час переслухань для справ сенатської підкомісії для справ іміґраційної праці з вимогою скасування обмежень щодо соціяльного забезпечення і господарської протекції, стосованих у відношенні до спроваджуваних до ЗДА сезонових фермерських робітників. Між запропонованими секретарем праці 5 законопроєктами один передбачає встановлення мінімальної платні також і для сезонових фермерських робітників-іміґрантів.

АВТОМОБІЛЬНА КОРПОРАЦІЯ ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС подала до відома, що в будованих нею пасажирських автах 1966 року буде заінстальованих шість нових приладів безпеки, в тому — охоронні пояси на задніх сидженнях, спеціяльні світла, дзеркала тощо.

У СВІТІ

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ГАРОЛД ВІЛЬСОН РІШИВ знехтувати поразку свого уряду в трьох голосуваннях у палаті громад в минулий вівторок і не подаватися до димісії та не приспішувати парляментарних виборів. Вільсон прийняв принцип складений післявоєнним прем'єром Клементом Атлі, що з усіх голосувань в парляменті тільки одверто висловлене вотум недовір'я примушує уряд зголосити димісію. Уряд Вільсона має 4 голоси більшости.

КРАЙОВА АСОЦІЯЦІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ХЛІБОРОБІВ У ФРАНЦІЇ заявилася проти політики уряду де Голля, який бойкотує Европейську Економічну Спільноту у відповідь на те, що 5 інших членів тієї організації не схвалили до 30 червня ц. р. спільного пляну фінансування хліборобської продукції й експорту. Французькі хлібороби переконані, що непоступливе й безкомпромісове становище де Голля має за джерело політичні причини — опозицію проти політичної єдности Европи — а не хліборобські інтереси.

ГОЛЛЯНДСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Д-Р ЖОЗЕФ ЛЮНС МАВ ЇХАТИ до Бонну на зустріч з західньо-німецьким і італійським міністрами у справі кризи в Европейській Економічній Спільноті. Однак він вирішив, що цю справу мусять безпосередньо переговорити й поладнати три держави — Франція, Західня Німеччина й Італія. Італія — найбільш опозиційна супроти вимог Франції — щодо терміну субвенцій для хліборобства і пов'язання цієї справи з проблемою політичної єдности Европи, якої не хоче де Голль.

БІЛЯ КАЇРО РОЗБИВСЯ СОВЄТСЬКИЙ ЛІТАК типу АН.12, який віз 7 москалів залоги і 22-ох єгипетських вояків до Ємену. Всі єгипетські вояки згинули, а з-посеред совєтської залоги врятувався один, який проте не вмів з'ясувати причини катастрофи. Єгипетська преса дістала наказ справу замовчати, але совєтська амбасада признала факт катастрофи.

КОМАНДАНТ АМЕРИКАНСЬКОГО ВІЙСЬКА В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ ГЕН. ДВАЙТ Е. БІЧ ЗАЯВИВ, що було б „траґічно", як би зменшити число тамошнього війська ЗДА. Вздовж 150-милевої демаркаційної лінії стоять по обох сторонах кордону кругло мільйон вояків. Південно-корейська армія нараховує 400.000 війська. ЗДА хотіли відкликати одну з двох своїх тамошніх дивізій, але південно-корейські власті заявили готовість вислати радше власну дивізію проти комуністичних партизанів до Південного В'єтнаму.

ПРЕЗИДЕНТИ ФРАНЦІЇ Й ІТАЛІЇ СТРІНУТЬСЯ 16 ЛИПНЯ Ц. Р. на кордоні тих двох держав з нагоди започаткування нового тунелю в горі Монт Блянк — коштом і робітниками обох країн. Тому, що де Голлеві та Джузеппе Сараґатові товаришуватимуть їхні міністри закордонних справ, то — мабуть — при тій нагоді відбудеться нарада у справі гострої кризи в Европейській Економічній Спільноті, звідкіля Франція відкликала свого представника.

ПРЕМ'ЄР АВСТРАЛІЇ РОБЕРТ МЕНЗІС ВІДВІДАВ ПРЕЗИДЕНТА ДЖАНСОНА у Білому Домі, у поворотній дорозі з конференції держав Британського Коммонвелту в Лондоні до Австралії. З цього приводу відбувся в Білому Домі обід з участю гурту високих американських урядовців та кількох диплома тів.

ПРЕЗИДЕНТ ЄМЕНУ АБДУЛЛАХ АЛЬ САЛЯЛ, СТАВЛЕНИК ЄГИПТУ, ВИКОРИСТАВ ДИМІСІЮ УРЯДУ Ахмеда Номана для проголошення себе самого головою нового уряду та покликання до 15-членного уряду 13-ох старшин. Спір пішов за війну чи мир з єменськими монархістами, які підтримують скиненого при допомозі єгипетського війська і грошей імама Мохаммеда аль-Бадра. Єгипетський президент Насcер втримує 50.000 свого війська, проти чого є Савді Арабія і Йорданія. Тепер тамошня громадянська війна буде продовжуватися.

750-СТОПОВА ВЕЖА-РЕСТОРАН

В Сан Антоніо, Тексас, будують велетенську споруду в 750 стіп висоти, яка називатиметься „Hemisfair". Зліва: вигляд цілої вежі. З правого боку — вершок будівлі з обсерваційною плятформою (1), ротаційним рестораном (2) і клюбовими приміщеннями (3).

КУК вислав меморіял до уряду Канади

Оттава. — Комітет Українців Канади вніс у червні 1965 на руки канадійського секретаря закордонних справ Пола Мартена меморіял на тему „Проблема зв'язків з українським народом". На вступі до того 6-сторінкового меморіялу стверджується, що „одна з найбільших труднощей у нав'язанні і збереженні сердечних взаємин з різними народами за залізною завісою СССР виринає з факту, що центральний комуністичний режим підходить до контактів і культурних вимін з демократичними країнами з принципу остаточної цілі „погребання" вільного світу. Маючи на увазі ту скриту ціль, уряд СССР вживає всіх форм підривної дії, що їх має у своєму „арсеналі зради" КУК запевняє, що українці Канади раді бачити зовсім скасованою залізну завісу. Заперечує, наче б у післясталінському часі щось основне змінилося в СССР, зокрема в національній політиці Совєтського Союзу та наводить низку конкретних доказів на політику русифікації і експлуатації, ведену супроти України, включно з підпалом Бібліотеки Академії Наук в Києві мин. року. Все ж, заявляється за пожвавлення культурних контактів між Канадою і Україною, але з цілою низкою застережень, між якими є — переговорювання про це безпосередньо з Києвом, а не Москвою, зберігання строгої взаємної бази у культурній виміні і щодо осіб і щодо видань, щодо свободи подорожування і т. п. КУК заявляє свою готовість уточнити свої загальні заввага й пропозиції.

„Український День" на Світовій Виставці в Ню Йорку матиме багату програму

Ню Йорк. — Тільки один день в році найбільша досі в історії Світова Виставка в Ню Йорку є під знаком українців та їхнього національного прапору і їх незрівняного національного мистецтва.Це підчас „Українського Дня", що його вже вдруге влаштовує в найближчу неділю, 11-го липня, окремий Комітет під протекторатом Українського Конґресового Комітету. Цьогорічну програму цього Дня приготовано ще більш дбайливо, як минулого року. Відбудеться програма о год. 7-ій пополудні та відбудеться у відомій Сінґер Бовл, над якою повіватиме побіч американського синьо - жовтий український національний прапор. Почнеться ця програма вимаршом на арену — при звуках українських маршів, що їх гратиме оркестра — багатьох учасників та виконавців програми: юнацьких і старших груп, чоловічого хору „Прометей", 16 дівчат у стилевих українських національних одягах з різних районів України. Після цієї церемонії виконання американського і українського національних гимнів формально започаткує програму. З короткими заввагами на тему цього Дня виступлять репрезентації дирекції Світової Виставки, керівник програми Українського Дня Володимир Бакай та екзекутивний віцепрезидент УККомітету Йосип Лисогір. Опісля почнеться мистецька програма з участю об'єднаних українських танцювальних груп Ню Йорку й околиці під проводом Ніни Сулими та виступи хору „Прометей" з Філядельфії під диригентурою маестра Івана Задорожного.

Цієї суботи на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — Оригінальний та багатий своєю різноманітністю Вечір Музики і Пісні відбудеться на цій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах в найближчу суботу, 10-го липня ц. р. У програмі вечора виступлять із солями, дуетами та терцетами в супроводі бандури і фортепіяна Христя Карпевич, Ігор Соневицький, Олег Богачевський і Роман Левицький, а вечером проводитиме Володимир Гентиш.

Нюйоркська група поетів опублікувала 6-ий річник „Нових поезій"

Ню Йорк. — У видавництві Нюйоркської групи, під якою то назвою виступає гурт здебільша молодих українських поетів - модерністів, вийшов шостий річник — за 1964-ий рік — „Нових поезій". Виданий і оформлений збірник дуже оригінально: окремі сторінки є репродукцією писаних авторами текстів їхніх поезій в супроводі малюнків і графік, як також графічних портретів окремих авторів, виконаних відомими українськими мистцями - модерністами. У збірнику „Нові Поезії", 6, 1964 взяли участь поети й поетеси: Богдан Бойчук, вірші якого ілюстровані оригінальними графіками Бориса Пачовського, Емма Андієвська, поезії якої введені в мистецькому оформленні Любослава Гуцалюка, Юрій Тарнавський, що його поезія подана з віньєтою і в оформленні В. Прокуди, Богдан Рубчак, три вірші якого репродуковані в супроводі малюнків Ярослави Геруляк, Патриція Килина, що її поезії подано в мистецькому оформленні Аркадії Оленської-Петришин, Віра Вовк, баляди якої оформив своїми малюнками Богдан Божемський, та Василь Барка, строфи й розділи з поеми якого подано в супроводі віньєти Якова Гніздовського і карикатури-шаржу Ґоґа. Перекладна поезія репрезентована в збірнику творами Рафаеля Альберті в перекладі Вольфрама Бурґгардта і в оформленні Юрія Соловія.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ВИСИЛАЄ ДО ГАНОЮ ЛІВОГО СОЦІЯЛІСТА ЯК „МИРОВОГО ПОСЕРЕДНИКА"

„ПРАВДА" СТАРАЄТЬСЯ ПЕРЕКОНАТИ ВАШИНҐТОН, ЩО ВІН ПОВИНЕН СКАПІТУЛЮВАТИ. — З ПІВНІЧНОГО В'ЄТНАМУ ЙДЕ ТЕПЕР ОДВЕРТА ДОПОМОГА ВІЙСЬКОМ ПІВДЕННИМ ПАРТИЗАНАМ.

Сайгон. — До сусіднього з В'єтнамом Ляосу прибув вже Гаролд Дейвіс, парляментарний секретар в британському міністерстві пенсій, член лівого крила Партії Праці в Палаті Громад. Він має доручення прем'єра Гаролда Вільсона виїхати з Вієнціяну в Ляосі до столиці Північного В'єтнаму Ганою, щоб переговорювати з тамошніми комуністами про можливості „замирення" у В'єтнамі. Британський прем'єр Гаролд Вільсон — твердять британські й американські газети — не вирікся думки, що він повинен грати ролю мирового посередника у в'єтнамському конфлікті, дармащо однаково Пейпінг, як Ганой відмовилися прийняти колишнього британського міністра закордонних справ Патріка Гордона Вокера, десигнованого до тієї місії, та самого Гаролда Вільсона і трьох африканських лідерів. Вільсон рахує, що Дейвіс матиме більше щастя, як відомий лівий соціяліст, віддавна гострий критик американської закордонної політики, адвокат торгівлі з комуністичним Китаєм і конференцій „на вершинах" з комуністичними вожаками. Водночас московська „Правда" принесла довгу статтю, в якій старається переконати Америку, що найкращий вихід для неї — прийняти чотири точки „мирової програми" Північного В'єтнаму, давно проголошені й завжди ніби актуальні: 1) відкликання з В'єтнаму всіх американських військ, 2) припинення бомбардувати Північний В'єтнам, 3) потвердження постанови Женевської конференції з 1954 року про обмеження військового стану у Південному В'єтнамі та тамошні вибори і 4) згода на „замирення" на базі програми південно - в'єтнамських партизанів. Іншими словами — Москва твердить, що найкращий для Америки вихід із в'єтнамської ситуації — повна капітуляція перед вимогами комуністів. Із свого боку „Правда" погрожує, що у випадку продовжування Америкою війни — Совєтський Союз буде збільшувати свою допомогу Північному В'єтнамові. У зв'язку із влаштуванням совєтських ракетних баз довкола столиці Північного В'єтнаму — лідер республіканської меншости в Палаті Репрезентантів конґресмен Джералд Форд дораджує збомбардувати і знищити ті становища ще поки вони будуть здатні до вжитку — проти американців і в'єтнамців у Південному В'єтнамі. Речник американського Уряду заявив, що конґресмен Форд висловив свої погляди, але за закордонну політику відповідає Уряд, який вестиме її надалі на базі відомих йому фактів. Газети твердять, що американське летунство тільки тоді почне бомбардувати ті ракетні становища, хоч би із ризиком великих втрат, коли комуністи почнуть дійсно використовувати ракети для війни у Південному В'єтнамі. Тимчасом з південно - в'єтнамського фронту повідомляють, що Північний В'єтнам перекидає туди свої реґулярні війська вже цілком одверто, почерез демаркаційну лінію, відкинувши довкільну дорогу т. зв. „шляхом Го Чі Мінга" почерез Ляос і Камбоджу. Комуністичні партизани заатакували і захопили ще одно повітове місто, Дакто. Вони мають все ще в своїх руках Туморонґ, захоплений 25 червня ц. р. Головний командант американських військ в Південному В'єтнамі Вілям Вестморленд прибув до Гонолюлю на нараду з адміралом Грентом Шарпом, командантом збройних сил ЗДА на Тох. океані.

На голову Товариства Української Студіюючої Молоді обрано Ігоря Заяця

Монтреаль. — Новообрану ІХ-им Конґресом Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, що відбувся тут в днях 16 і 27 червня ц. р., очолив Ігор Заяць з Нюарку, Н.Дж., ЗДА. Відбувся Конґрес в залях МекҐіл Университету в Монтреалі при участі 65 делеґатів із тринадцяти осередків ЗДА і Канади та багатьох гостей. Конґресом проводила Президія в складі: д-р Микола Ю. Богатюк, предсідник; інж. Володимир Білик та Володимир Ванчицький, заступ. предсідника; Христя Губіцька та Квітка Семанишин, секретарі. Учасники Конґресу вислухали слово д-ра Дмитра Донцова до Конґресу. Під час конґресу, в рямках якого діяли чотири комісії, вислухали звітів уступаючих органів Головної Управи ТУСМ та голів Осередків, прочитано три доповіді: Христя Кульчицька: „У 15-річчя ТУСМ", професор д-р М. Ю. Богатюк: „Українська академічна молодь і націоналізм" та Ігор Заяць: „Українське студентство у вільному світі й питання культобміну". Нову Управу вибрано в такому складі: Ігор Заяць (Нюарк), голова; Юрій Кульчицький (Клівленд), ідеологічно-політичний референт; Володимир Ванчицький (Філядельфія, орган. реф.; Ігор Нестерчук (Ню Йорк), реф. зов. зв'язків; Роман Гуцал та Роман Сеньків (Монтреаль), представники на Канаду; Роман Куропась (Філядельфія), фінансовий референт; Таня Рогатинська (Дітройт), прес. реф.; Христя Кульчицька (Філядельфія), секретар.Вільні члени ГУ: Ігор Іваницький (Дітройт), Ігор Кунаш (Клівленд), Богдан Керницький (Філядельфія) і Петро Гаврилюк (Монтреаль).

Контрольна Комісія: інж. Б. Кульчицький (Філядельфія), голова; члени: інж. Володимир Білик (Монтреаль), Квітка Семанишин (Нюарк), Ярослав Чолій (Монтреаль) і Надя Липецька (Дітройт).

Товариський Суд: Надя Кравс (Торонто), голова; Богдан Вальків (Монтреаль), Марія Іванів (Сиракюзи), Роман Гуцал (Монтреаль) та Ігор Тобан (Дітройт).

Нововибраний голова Ігор Заяць, у своєму слові, підкреслив великі заслуги інж. Богдана Кульчицького, який під час трьох каденцій, як Голова ТУСМ, причинився багато до розвитку ТУСМ'у.

В Монтреалі помер о. Михайло Залеський

Монтреаль, Канада. — В четвер 1 липня помер тут після короткої і важкої хвороби на 74-ому році життя і 47-ому році священства о. д-р Михайло Залеський, заслужений український священик, педагог і науковець, член НТШ й інших українських установ. В останні роки життя Покійний був парохом української католицької церкви Успення Пресв. Богородиці в дільниці Роземонт в Монтреалі, пропресвітером українських католицьких парафій Монтреалю, Оттави і Нової Шотляндії, як також професором Монтреальського університету. В краю св. п. о. М. Залеський був директором Другої Української Державної Гімназії у Львові, радником Митрополичої Консисторії і членом Митрополичої Шкільної Ради, як також викладачем в університетах Львова й Інсбруку.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА „УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ"

Сідней, Австралія. — Відділ інформації Союзу Українських Організацій Австралії подав до відома, що пропам'ятна книга СУОА „Українці в Австралії" уже друкується і матиме яких 700 сторінок. Управа СУОА й редакційна Колеґія НТШ в Австралії працюють над оформленням дальших матеріялів, в тому й англійською мовою, статтей і побажань видатних австралійських політиків-міністрів, сенаторів і послів. В книзі буде вміщений матеріял про українських професіоналістів в Австралії — людей з вищою освітою, підприємців, реміснинків, фармерів та ін. Друкування книги має бути закінчене восени цього року.

УКРАЇНІКА В ХОРВАТСЬКОМУ ЖУРНАЛІ

Хорватський журнал „Грватска Ревія", що появляється в Буенос Айресі, в числі за червень-липень 1965 помістив за підписом Франя Невістіча довшу рецензію на книжку Юрія Крохмалюка, видану еспанською мовою п. н. „Війна і свобода" та рецензію Метода Келяви на твір арґентинського приятеля України, Енріке Мартінез Кодо: „Спротив в Україні". Обговорюючи публікацію Юрія Крохмалюка „Війна і свобода", Ф. Нестіч подає довші цитати, в яких є інформації про 1. Українську Дивізію „Галичина" та подає свої власні коментарі про стан в Україні у тих воєнних роках, про політичний і збройний визвольний змаг українського народу і його підпілля ОУН. Обговорюючи книжку арґентинця Енріке Кодо, видану Українським Видавничим Інститутом в Буенос Айресі, М. Келява інформує хорватського читача про визвольно-революційну боротьбу українського народу, зокрема про героїчні змагання ОУН та УПА проти німецьких та московсько-большевицьких окупантів.

СТИПЕНДІЯ ДЛЯ Д-РА С. САМБІРСЬКОГО НА ПОДОРОЖ ДО ЕВРОПИ

Шикаґо. — Лінґвіст д-р С. Самбірський отримав стипендію на наукову подорож до Европи, зв'язану з дослідами над методами навчання модерних мов. Д-р Самбірський працює в цій ділянці в лябораторії Луїс Коледжу, де він, як ассошійт професор, є керівником відділу модерних мов. Двомісячну студійну подорож до Европи спонсорує відомий німецький інститут Плянка та Нортерн Іллиной Університет. Д-р С. Самбірський відвідає університетські осередки та мовні лябораторії у Франції, Німеччині, Австрії та Швайцарії й візьме участь у працях лінґвістичного інституту при Берлінському університеті.

МАЛЯР І. БЕЛЬСЬКИЙ В ТОРОНТІ

Вінніпеґ. — Як повідомляє тижневик „Новий Шлях" — з 3 липня ц. р., недавно переселився з Венесуелі до Торонта мистець-маляр Іван Бельський разом з дружиною лікарем-хірурґом і сином. Іван Бельський, родом із східніх областей України. Малярство студіював у Дніпропетровському художньому училищі. До Венесуелі переїхав з Німеччини. У Венесуелі виконав розпис одної із кращих римокатолицьких церков в місті Меріда та національно-історичного музею у місті Трухілльо. Незабаром має відбутися в Торонті його виставка картин.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

ЗЛИВА НАД ЧЕРНІВЦЯМИ

В останні дні один циклон застряг в Україні, — повідомляє „Радянська Україна" з 13 червня. — Протягом шести годин лив дощ у Чернівцях, скинувши двомісячну норму опадів — 190 міліметрів. Злива розмила трамвайні колії, позаливала вулиці міста.

І КУРКА НЕ ВІДВАЖИТЬСЯ

У селі Горошине, Семенівського району на Полтавщині, колись був міст і в селі Занемилівці, Новосанжарського району також був міст. Міст у селі Зачепилівці ремонтують ще з 1961 року, але так і не відремонтували, і по ньому тепер навіть курка не відважиться пройти, а міст у селі Горошине колись обіцяли збудувати, але теж і не збудували.

Травневий „Перець" (ч. 10) питає: „Чий міст кращий?"

КОЛЕКТИВНИЙ БАТЬКО

Колись був „батько Сталін". Тепер його замінив колективний батько — Центральний Комітет партії. Про це так і пишуть у своєму зверненні партійні верховоди Узбекістану з приводу „декади української літератури й мистецтва" („Радянська Україна" з 8 червня): „батьківське піклування ЦК КПРС про розвиток радянської літератури і мистецтва".

ДЕРЖАВА ВИМАГАЄ БІЛЬШЕ ЯБЛУК

Кандидат економічних наук Д. Чухно, який працює у т. зв. Раді вивчення продуктивних сил України, пише 8 червня в „Радянській Україні": „За площею садів (1,3 мільйона гектарів) Україна займає перше місце в Союзі і друге — у світі".

І що ж? Д. Чухно каже, що настав рішучий час, щоб критерієм була не лише площа, а й врожай, щоб сади не лише цвіли, а й давали державі більшу кількість овочів.

НАС, МАМО, ХВАЛЯТЬ

Гурток дописувачів „Радянської України" з 8 червня пише, що Бердянський завод виготував жатку, яка перевищує навіть жатку американської фірми „Джан Дір". Але в цій же статті трохи нижче кажуть: „За металомісткістю та віком експлуатації окремі робочі частини ще ніяк не задовольняють. Те саме слід сказати й про зовнішнє оформлення та вигляд аґреґатів".

ПОВІНЬ КНИЖОК ПРОТИ РЕЛІГІЇ

В. Бичатін, викладач катедри історії і теорії наукового атеїзму Київського Університету ім. Т. Шевченка, розповідає в „Радянській Україні" з 8 червня, що останнім часом в Україні видали багато книжок, брошур та довідників на протирелігійні теми. Збираються також видавати друком великими тиражами протирелігійні лекції та бесіди режимних пропаґандистів. (З „Радянської України" 8 червня).

ДРУГИЙ ПІСЛЯ МОСКОВСЬКОГО

„Приємна несподіванка чекає на киян, — сказав Володимир Саванчук, заступник міністра зв'язку УССР у часописі „Радянська Україна" з 13 червня. — Для столиці проєктується новий телевізійний центр. Своєю потужністю він буде другим після московського. Його вежа, 350 метрів заввишки, матиме швидкісний ліфт та оглядові майданчики".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Зміна поглядів

Ніхто краще за народи, уярмлені комуністами, не знає, що найбільш успішним ліком проти всяких симпатій до комунізму є комуністична дійсність. Всі ті, які вірили, що „большевики змінилися", швидко прозріли. Тисячі комуністів вибрали волю і втекли на Захід. Десяток американських перекинчиків, що воліли залишитися в ком. Китаї після Корейської війни, згодом вернулися до ЗДА, щоб радше тут спокутувати свою вину, як каратися за бамбусовою заслоною.

Синдикований американський коментатор Джан Чемберлен звертає увагу на те, що цілий гурт американських державних мужів і дипломатів, які ще недавно були зараховувані до так званих „голубів", себто по-угодівськи настроєних політиків, ближче пізнавши комунізм і комуністів, стали „яструбами", отож прихильниками рішучої політики супроти комунізму. Конкретно він називає спеціяльного асистента в Білому Домі МекДжорджа Банді, який критично висловлювався про ніби надто „войовничого" Линдона Джансона, як той ще був віце-президентом. Тепер МекДжордж Банді є одним із авторів політики ЗДА у В'єтнамі. Аверелл Гарриман, що виступав як представник ЗДА на Женевській конференції, де визнано „невтральність" Ляосу, тепер з сарказмом говорить про американців, яким „серця кривавляться, наче б це ми, а не комуністи чинили клопіт у світі". Амбасадор ЗДА в ОН Адлей Стівенсон був тим, який дораджував президентові Кеннеді не крити летунством кубинського десанту в Свинячій затоці. У своїй недавній промові в університеті в Торонто він гостро таврував „перевертання комуністами коміть-головою всіх вартостей" і комуністичний імперіялізм, що його вони називають „визвольними війнами". Державний секретар Дін Раск, що був одним із провідних „голубів", тепер дораджує пацифістичним професорам „вчитися думати на базі фактів". Колишній член ліберальної організації „Американці для демократичної акції", віце-президент Гюберт Гомфрі у промові в Крайовому Воєнному Коледжі порівнював комуністичний винахід „визвольні війни" з винаходом стрільного пороху. Названий колюмніст твердить, що в отій знаменній зміні поглядів керівних мужів Америки „може таки знайдемо наше спасення".

Даремне намагання

24-25 травня минув рік з часу, як у Києві внаслідок плянового злочинного підпалу згоріли унікальні архівні і бібліотечні колекції Державної публічної бібліотеки АН УССР в кількості понад 600 000 назв. Не зважаючи на обіцянку офіційних чинників провести докладне слідство в справі цієї пожежі і поінформувати громадян УССР про розміри знищення, досі нічого в цьому напрямку не опубліковано. Проведено тільки комедію судового процесу над московським шовіністом, службовцем бібліотеки Погружальським. Закуліси цього процесу відомі із переданого з України нелеґально документу, що був опублікований повністю у „Свободі" з 2 березня ц. р. п. н. „Україна обвинувачує".

Глибока реакція українців на Батьківщині й у вільному світі на цей черговий злочин Москви й відгуки цієї справи у світовій опінії примусили московську експозитуру на Україні виступити з енунціяцією, щоб хоч частинно здементувати поширену по всьому світі правду про пожежу в бібліотеці київської Академії Наук. Такою енунціяцією треба вважати надруковану в травневому числі „Українського історичного журналу", значить в річницю пожежі, статтю київських книгознавців М. П. Візира й О. П. Молодчікова п. н. „Скарбниця українського народу".

Мета названої статті — довести безупинну „турботу" й „піклування" окупаційного комуністичного режиму на Україні про так жорстоко зруйновану цим же режимом скарбницю української історії й культури. Виявом цього „піклування" мали б бути, подані вперше до загального відома, такі заходи: в березні 1965 року „Державну публічну бібліотеку АН УССР" . . . перейменовано на „Центральну наукову бібліотеку АН УССР" і тепер виділено „необхідні кошти . . . на добудову основного книгосховища".

У статті згадано і пожежу, що сталася в травні 1964 р., мовляв, ніяких важких втрат бібліотека тоді не зазнала, бо „завдяки великому дублетному фонду майже всі пошкоджені та втрачені книжки замінено". В дальшому висловлене нічим не обґрунтоване твердження, що відділ рукописів „зовсім не зазнав пошкоджень у 1964 році". Згадуючи в переліку рукописних і архівних фондів архіви „Київської Старини", Бориса Грінченка та ін., про які говорилося в „Документі з приводу процесу над Погружальським", в статті чим е обґрунтоване твердження, що відділ рукописів промовчано долю згаданих також у цім документі архівів Центральної Ради, М. Грушевського, М. Скрипника та ін.

Намагання авторів статті в „Українському історичному журналі" реабілітувати режим за спричинений ним злочин дуже виразні і цілком таки даремні.

О. Батюта

НІКОЛИ НЕ ПІЗНО

I.

Приходилося чути й читати закиди, що стара еміґрація в Европі не вчинила нічого, щоб охоронити Головного Отамана С. Петлюру і полк. Є. Коновальця від нещастя. Закиди якщо слушні, могли б відноситися до найближчого оточення вождів, але тяжко хоронитися від ворога, що розпоряджає необмеженими матеріяльними і людськими засобами, що вживає найбільш рафінованих методів убивання.

Але українську еміґрацію в З'єднаних Державах Америки не мине слушний закид, що вона не вчинила нічого, щоб охоронити від передчасної смерти людей здібних, цінних, творчих, часто незаступних, людей, що могли б ще довгі роки працювати для добра громади (Блавацький, Галичин, Дибуляк, Дуда, Корнилів, Литвиненко, Мишуга, Фоменко, Савицький, Свистун, Стадницький, Шрамченко). А скільки затрималося на самому краєчку, над самою пропастю!

Відходять заслужені громадяни передчасно, несповна 50-60 літ життя, а український учений академік Богомолець доказував, що 60-70-літня людина ще молода, пройшла лише половину дороги. Богомолець твердив, що нормальний вік тварин і людей повинен перевищувати в 5-7 разів період повного розвитку організму, отже, коли людина осягає повного розвитку свого тіла в 20-25 років, то її вік в натуральних умовинах життя мусів би сягати 120 - 150 років.

Так і було в старих часах, коли життя було натуральне, серед природи, так трапляється й тепер. З історії жидівського народу знаємо, що Авраам жив 175, Ісаак 180, а Яків 147 років.

Протягом останньої тисячі років можемо начислити багато людей, вік яких перевищував 100 років. Італієць Конрадо, хоч мав дуже слабе здоров'я, завдяки уважному відношенню до віджнвлення, прожив 103 роки і написав книжку, в якій рекомендував поміркованість: не більше як 12 унцій поживи денно..

Англієць Паар жив до 152 років у Середущій Азії, де життя ще досить натуральне і відомі часті випадки, коли люди доживали 140-170 років. Болгарія, Кавказ знані з довговічности їх мешканців. У Туреччині нотовано випадки, коли люди доживали до 154, в Індії до 135, а в Китаї навіть до 252 років.

Пригадую, у мого батька в господарстві працював столітній дід. На Волині я зустрічав також столітнього діда, що косив траву, тесав дерево, робив ночви, ковші, корита і всяке інше приладдя. Моєму приятелеві, що скаржився на серце, батько з Полтавщини казав, що він скінчив 103 роки і не знав, чи серце взагалі існує. Серед нашої еміґрації є кілька осіб при доброму здоров'ї, вік яких зближається до ста літ. Моя мати, не зважаючи на дуже слабе здоров'я і тяжкі обставини життя в Совстах, прожила 93 роки.

Бути молодим до 70-ти, а жити до 100 років не є недосяжною мрією. Щоб бути молодим, треба чутися молодим, щоб чутися добре,, треба бути здоровим, а щоб осягнути високий стан здоров'я, треба знати проблему охорони здоров'я і раціонального віджнвлення.

В краю ми зазнали мільйонових втрат в людях, тож не сміємо так легко тратити в країнах нашого поселення, де є всі можливості для довголітнього, здорового життя. В наших стремліннях до відбудови своєї Держави кожна свідома людина є скарбом, а тому мусимо берегти кожну таку людину.

Починати треба від немовляти і почерез молоді та середні літа дбати про здоров'я аж до пізнього віку. Незбиті факти стверджують, що середній вік є такий, яким ми його вчинимо, що здоров'я в 40 і після сорока літ у наших власних руках. В цьому віці потреба в углеводах (крохмаль, товщ, цукор) зменшена, але потреба у вітамінах, мінеральних солях та білкових речовинах майже та сама, що в юних літах. Відомо теж, що здоров'я в 60 літ залежить від віджнвлення в 40 літ, а самопочуття в 80 літ залежить від стану здоров'я, що ми його мали в 60 і 40 літ. Кожний з нас мусить мати віру і переконання, що відбудова здоров'я може бути осягнена в усякому віці.

Ідея відмолодження, збереження юности постала з хвилиною, коли Адам спостеріг перший сивий волос у своїй чуприні. Старожитні жерцівчені посідали не абияке знання про збереження здоров'я. Про це свідчать надзвичайно цікаві і дуже мудрі закони - заборони в релігійній практиці і щоденному житті народів. Від зараня історії людства збереження юности і здоров'я займало передові уми. Протягом усього Середньовіччя не згасала надія віднайти елексир молодости. У народних переказах і казках відбиваються ці мрії: часто зустрічаємо там згадки про цілющі зілля, про „живу воду". В біблійному оповіданню довге волосся Самсона має фантастичне джерело сили.

В кінці 19-го і на початку 20-го століть наука уділяє багато уваги питанню відмолодження людського організму, продовження функцій різних органів, особливо залоз. Згадаймо хоч би найбільш знаних широкій публіці учених — Воронова, Штайнаха, Бравна - Секварда.

Щож то є здоров'я, за яким так побиваються люди? Це є найцінніша, але одночасно найбільш занедбана річ, про яку пригадуємо і дбаємо лише тоді, коли її втратимо. Згідно з прислів'ям: „коли маєш — не щадиш, коли втратиш — плачеш".

Великі вчені мали різні погляди на передумови до повного здоров'я. Англієць Ослер казав — „Ви такі молоді і здорові, як ваші артерії". І мав рацію, бо циркуляційна система — серце, артерії, вени — це шляхи, залізниці, річки, якими мотор - серце посилає кров до найдальших закутків тіла, достачає до найменших клітин організму поживу - кисень, воду, поживні елементи або відбирає і елімінує зужиті продукти — результат життя і праці організму. Ці субстанції отруйні і можуть бути причиною різних хронічних недуг, коли не усуватимемо їх своєчасно.

Має також рацію француз С. Пієрр, коли каже: „Ви такі молоді, як ваша кров". Бо дійсно кров та її складові частини — плязма, червоні й білі кров'яні тільця — виконують надзвичайно важливі функції у віджнвленні, гоєнні, відбудові (реґенерації) організму та в обороні проти напасників - хворобoтворчих мікроорганізмів.

(Далі буде)

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

Голоси читачів

ЩО КОМУ БОЛИТЬ...

Питання, поставлене д-р С. Парфанович („Свобода" з 29 і 30 червня) „Кому болить голова за чужих дітей", цікаве, але шановна Авторка не довела його до кінця. А шкода. Хоч д-р Парфанович називає свої думки голосом із провінції — їй чи не найбільше було б під руку цю проблему таки до кінця розчесати і, замість трьох крапок, поставити одну, міцну і ясну.

Користаючи з права громадянства провінції, хочу з ще дальшої, як дітройтська, висловити і своїх кілька думок.

Прочитавши статтю про біль голови, залишається враження, що по українській еміґраційній громаді лишилось мокре місце. Усі невдачі членів ОПДЛ — це вина громадянства. Тліють недруковані твори, валяються по пивницях уже видані — вина громадянства. Нема грошей на видання — винне громадянство. Читають діти чужі твори, топляться в чужинних морях — вина громадянства і молодечих організацій. Невдалий був з'їзд ОПДЛ — винні батьки. Будуємо школи, табори, купляємо іграшки для дітей на Різдво — але не даємо дітям книжки. Словом, що тільки громадянство робить або не робить — воно винне в усьому. І все це тому, що ОПДЛ не має видавничого фонду . . .

Немає сумніву, що статті д-р Парфанович мають у собі чимало гіркої правди і показують якусь частину коріння багатьох наших невдач. Але не всього коріння. Бо й школи нам будувати треба, і табори організувати, і молодечі організації посилювати, і піддержувати усе це всіма силами, книжкою передусім, але цієї проблеми не вичерпують видання членів ОПДЛ. Десь має місце дитяча чи юнацька література давніших періодів, світова література, а її хтось українською мовою видає, перевидає, продає. Треба також подумати, чи всі книжки, друковані в Києві, можна от-так собі поминути як большевицькі. Правда, більшість тих книжок тенденційні, із „клясовою мудрістю", політичними кличами, але є також твори Франка, Глібова й інших, а також народні казки в першорядній обробці з гарними малюнками.

Турбуватися про ринок збуту дитячої книжки, а також про можливості її друкування потрібно, і в цьому д-р Парфанович підтримає кожний, хто розуміє вартість книжки взагалі. Але така турбота є оправданою щойно при наявності якісних творів. Не жертвенність громадянства, але передусім якість твору, що витримає конкуренцію, що зацікавить читача, батьків, організації і полонить громадянство — рішить і про фонди, і про збут. А справді якісних творів для дітей і юнацтва, створених на еміґрації, не так уже багато. І якщо взяти під увагу мову, зміст, мистецьке оформлення, чимало виданих речей не витримають критики. Те, що деякі з них релігійні або патріотичні — цього ще мало. Річ мусить бути добра. А добра річ написана з хистом не буде довго чекати на читача. Крім цього вона краще вмістить у дитяче серце всі ті ідеї, які хочемо там посіяти.

Треба, одначе, сподіватися, що в архівах ОПДЛ є вартісні твори. Чому б не публікувати зразки тих творів, уривки, щоб громадянство довідалось, які вартості лежать в архівах? Може й фонди тоді знайдуться. А зв'язатись із школами, організаціями та влаштовувати вечори? Чому б не друкувати цих речей у „Веселці"?

На нарікання, що громадянство не дбає про друковане слово, можна відповісти нарікaнням, що такого слова, доброго й мистецького, йому не дають подостатку. У відповідь на жадання: дайте на видавничий фонд приходить побажання: дайте добру книжку . . .

Громадянство, на фонд УККА — дай, на УНРаду — дай, на таку й іншу організацію — дай, на наукові установи — дай, на кожну газету, що приходить до хати — дай, на ветеранів — дай, на допомогові фонди — дай. Все це гаразд, трохи стогнемо, але даємо і розбудовуємо життя.

Вихідці із бездержавної нації, в'язні концтаборів, еміґранти з двох моргів поля, мандрівники в латаних черевиках примандрували, осіли і розбудували організоване життя громад, церков, інституцій, молодечих ланок, професійних кадрів до виміру сотень тисяч. Є недоліки в загальній масі? Безперечно, є. Вони були б також, якби ми сиділи на Україні. На еміґрації їх більше, або більш дошкульно їх відчуваємо. І їх, недоліків число буде пропорційне не до числа громаданства, а до сили і напруги нашого провідного кадру. Зокрема працівників літератури.

Д-р Михайло Данилюк
Міннеаполіс

Леся Лясак

ПРИЗАБУТЕ МІСТЕЧКО

Під час з'їзду золочівців мені прийшла до голови думка: „Все, що було колись дороге, стає багато дорожчим, коли ми його втратили". Я вповні свідома, що ця думка не є ані оригінальною, ані новою — навпаки, вона „стара, як світ". Вона — хоч правдива — звучить . . . дещо банально. Ніби взята з якогось старого, невибагливого календаря, в якому хтось цитує „золоті думки".

Але чи є щось загальнолюдське, що не було б старим, знаним поняттям? І, видно, така вже незмінна у віках людська вдача, що речі, які ми колись любили так безпристрасно, „із звички" — по якомусь часі, коли їх вже нема — стають дуже дорогі? Зокрема тоді, коли нема вже до них повороту. Ці речі, з перспективи часу й простору, починає огортати якась „золота пряжа" — дивна теплота, ніжність, сантимент.

У щоденному житті ми рідко знаходимо час — і настрій — призадумуватися над згаданою на початку, трохи „банальною" сентенцією. Це зрозуміле, бо щоденне життя посувається своїм уреґульованим, речевим порядком, і такі думки „не на місці". Хто з тих, що о 5-ій годині приходить з фабрики або бюра, має до цього настрій? Яка домашня хазяйка, що мусить завезти сина до дентиста, а доню на лекцію музики — має на це час? І взагалі життя йде вперед, а те, що зосталось поза нами — це так, як пожовклі знімки в альбомі, до якого рідко заглядаємо.

А втім, чи є яка користь з пригадування того, що перестало бути дійсністю?

Але приходить якийсь день — звичайно якийсь „довгий вікенд", і ввесь реальний, утертий спосіб сприймання життя — цього, теперішнього щоденного життя — кудись дівається. Ви залишаєте хату й їдете на з'їзд станиславівців, тернопільців, перемишляків, золочівців . . . годі вичислити всіх. Ви їдете на з'їзд околиці, з якої походите. Загально говориться, що їдемо, щоб зустрітися з давніми приятелями, знайомими, односільчанами. Бо ви бачили їх востаннє ще десь у таборі, а цікаво б знати, як їм тепер ведеться . . .

Так кажеться, але в дійсності ви їдете не тільки тому. Навіть не тому, щоб вирішити видати книгу - альманах. Ви їдете, щоб віднайти там, на тому з'їзді . . . самих себе. Таких, якими ви колись були, колись там, удома.

Немає потреби — і ніхто не думає „робити трагедії" з того, що ми всі змінилися. Ми інакше думаємо, інакше відчуваємо. Але в підсвідомості залишилось щось як дрібка туги за нашою колишньою індивідуальністю. Нехай ми тоді менше знали й менше бачили. Нехай деякі справи, які тоді видавались нам дуже важливими, з перспективи часу стали багато дрібнішими. Але тоді в нас було щось, за чим нам трішки жалко. Може це була попросту молодість? А може якісь ідеї, яких не вдалося нам здійснити? Якийсь порив, якась віра, якісь намагання? А може все це разом химерно вплетене в розділ нашого життя, який можна назвати: „те, що проминуло"?

І ви їдете на з'їзд перемишляків, тернопільців, золочівців і т. д. А там прелеґент, а може пані, „яка має мистецьку точку", будуть говорити про ваше місто, містечко, село. Речі, які ви добре знаєте, майже напам'ять, зовсім „нічого нового", а добре відомі справи.

. . . Про містечко, з усього кількома вулицями. Про вулички, які ви знали так добре, що могли б ходити з закритими очима й не заблудили б . . . Про будинки, які ви без труду можете зараз вичислити з пам'яті . . .

І подумати тільки: ми ж бачили стільки великих міст, ми, може, живемо тепер в „Метрополії" — а все ще хочемо чути розповідь про вузькі, круті вулички нашого міста.

Згадуватимуть той невеличкий парк у вашому місті, в якому ви знали кожне дерево. І кожну лавку з повирізуваними серцями та ініціялами закоханих . . .

І подумати тільки: ми ж бачили стільки величних, прекрасних парків, але ми якось ними не дуже захоплювалися. Що ж — парк, як парк, нічого особливого. Але той, невеличкий, у вашому містечку . . . це було щось інше . . .

І подумати тільки: ми заходимо тепер так часто до велетенських, багатоповерхових крамниць, у яких можна дослівно згубитися, а ми пам'ятаємо так добре ту крамничку, де мама купувала нам булки на снідання, або той „блаватний склеп", де вибирала матеріял на плащ.

І подумати тільки: хто з нас тепер захоплювався б найбільш люксусовим ресторaном, навіть таким, де обідають „мільйонери" — а ви ще досі пам'ятаєте, як смакували тістечка - наполеонки в тій малій цукорні біля ратуша . . .

І ви слухаєте розповіді про ваше містечко так, як діти слухають ту саму казку, яку чули вже десятки разів. Це їхня улюблена казка, і вона їм ніколи не наскучить . . . Так само, як вам не наскучить розповідь - спомини про ваше містечко. І так, як у казці кожна найменша деталь є дуже важлива, так само в розповіді про ваше місто. Навіть плакуча верба, що росла перед чиїмсь домом, навіть вона важлива. У спогадах про ваше місто немає неважливих, ані малих речей. Ніякого деталю не можна пропустити. Бо тоді картина була б неповна . . .

Так, ви добре зробили, що поїхали на з'їзд своєї околиці.

Ні, ні, це зовсім не має нічого спільного з „льокальним патріотизмом" чи „вузьким регіоналізмом" у від'ємному розумінні. Це зовсім інша справа. Ви тільки підтвердили стару, знану, — але хіба не банальну? — правду: „те, що ми втратили, стає дорожчим". Бо так поправді: тут — це „місце поселення", а „дім" залишився там, таки в тому непризабутому містечку . . .

Августин Штефан

ЗАКАРПАТТЯ РОКУ 1914-ГО

(3)

Для ілюстрації мадярської вищости може послужити такий випадок: У вересні 1914-го року кілька сот галицьких втікачів — українців, поляків і жидів — на возах гналися через Закарпаття до середини Мадярщини або до Австрії. Одного гарного пополудня кілька втікачів зупинилося перед селом Липша, за 6 миль від Хусту, щоб там переночувати. Місцевий парох, о. О. Штефан, довідавшись про це, спонукав кілька ґаздів, щоб забрали наніч селян, а сам запросив священика — поляка і лісничого — українця до себе. Вечерю подано в садку і церковник (паламар) сусід, Іван Алч, чув розмови що велися по-українськи. Другого дня, коли втікачі відійшли, парох запитався: „Скажіть, Іване як вам любилися ті пани, що вчора були в нас?" Церковник засміявся: „То не були пани, прошу їх ласку, вони не знали по-мадярськи".

а) Пани

До першої категорії „панів" належали аристократи і джентри дотичної жупи. З них були іменовані жупні і повітові урядовці, деколи й сільські нотарі (адміністратори великого села або двох-трьох менших сіл). Друга категорія, це інтеліґенція: адвокати, лікарі, інженери, римо - католицькі і протестантські священики, середньошкільні професори, тобто особи з високошкільною освітою. Інтеліґентами могли бути і некровні мадяри і жиди, але вони мусіли бути мадярськими патріотами. Третя група панів: греко-католицькі священики. Однак, перша і друга категорія панів не мали до них повного довір'я і не завжди приймали їх як своїх. „Пани" не визнавали учителів державних і церковних народних шкіл за повноправних панів, терпіли їх, але не приятелювали з ними.

Греко-католицькі священики одружувались майже виключно з доньками греко-католицьких священиків, могли одружуватися у „цивілі", але лише по заплаті досить поважної кавції. Доньки гр-кат. священиків виходили заміж за осіб другої категорії, але майже ніколи за осіб першої категорії. Слід зазначити, що закарпатські селяни лише своїх священиків вважали за панів. Інших називали „надраґошами" (надраґа — штани, старе закарпатське слово, що його перебрали мадяри), або в Земплині „білявінами" ізза їх сірого (білявого) одягу. Менших урядників: екзекуторів, писарів називали „шуфліткарами" (походження цього слова не відоме авторові)

б) Жиди

У Закарпатті не було української середньої верстви, і її функції — до певної міри — виконували жиди. Закарпатські міста і містечка мали мадярсько - жидівський вигляд. Крамниці, гостинниці, корчми були переважно жидівські, легше ремесло, як шевство, кравецтво, годинникарство, так само було в руках жидів. Року 1914 вже було в кожнім місті досить жидівських адвокатів, лікарів, дентистів, у деяких випадках більше як мадярських. Жиди опанували село як корчмарі, орендарі, посередники і головно як позичальники-лихварі. Однак, так звана „Верховинська Акція" на почин Едварда Еґана з її законом про лихву вгамувала жидівські зловживання, і р. 1914 жидівська комерційна діяльність практикувалася більш-менш у границях законів.

Дехто вважав жидів, зокрема закарпатських, за корисолюбних, безоглядних ґешефтярів - лихварів. Такі особи покликаються на нелюдське використовування закарпатських верховинців жидівськими лихварями в роках 1895 - 1900. Правда, в тім часі було чимало жидівських лихварів на закарпатській Верховині і жидівські корчмари і посередники по цілім Закарпатті не були занадто перебірливі в способах заробітку. Але треба взяти під увагу, що лише біля 25% закарпатського жидівства були купцями, корчмарями, посередниками, тобто мало таке заняття, при якому була нагода на лихварський зиск, і що між цими 25% жидами було багато таких, які чесно й законно виконували свою професію. Решта, тобто 75%, працювало в хліборобстві: як робітники, малі і більші землевласники, в лісівництві — переважно як візники, в шевстві, що було майже виключно в жидівських руках (за чеського режиму це перебрав Батя) і в кравецтві.

Жиди часто некорисливо помагали людям, що були в матеріяльних турботах, і многі з них відносилися до своїх співсельчан краще, ніж мадярські або навіть і свої пани.

Взявши під увагу всі від'ємні й додатні сторінки діяльности жидів на Закарпатті, неупереджений дослідник ствердить, що вони виконали позитивну роботу в підвищенні добробуту населення Закарпаття.

в) Русини

Року 1914 термінів „українець, український" не вживалося ще в Закарпатті. Однак, автор вживає їх замість „русин, руський або русскій", бо 25 років пізніше вони були прийняті законно вибраним Соймом Закарпаття і стали законною назвою.

Закарпатські українці ділилися на такі племена: 1) гуцули, в східній частині Мармороша в околицях Ясіня, Рахова, Богдана, Бичкова; 2) верховинці, під хребтами Карпат. Це бойки, однак цього терміну не вживають, інші закарпатські племена називають їх бляхами. 3) Долішняки, інші закарпатці називають їх гайналами, в середній і південній частинах ужгородської, березької та марморoської жуп і Уґочи. 4) Лемки, в жупах Спиш, Шариш, Земплин, Аба-уй і Гемер. Земплинські лемки називаються сотаками.

Української середньої верстви на Закарпатті не було в р. 1914, однак, було кілька сіл, головно в жупах Марморoші і Берег, де жили українські шляхтичі, за закарпатським терміном: нямеш.. Як приклад наведемо кілька сіл, де жили нямеші: Кричово, Угля, Липша, Довге, Білки, Імстичово, Великі Лучки і інші. Нямеші творили свою окрему групу. Не женилися з „простаками", при виборах ті, що мали право голосу, голосували на владну („царську") партію і взагалі тримали з „панами" Однак, мадяри не звертали уваги на їх нямешство.

г) Інші народи

Мадяри не поступали краще з мадярськими та іншими селянами на Закарпатті, як з українськими. Всіх селян „простаків" по цілій Мадярщині однаково трактували мадярські семі - феодальні володарі. Їхня „опіка" над селянами довела до того, що в роках 1817 - 1914 з пересічно 15 мільйонів жителів майже 2 мільйони — в тому числі 300 000 українців — виеміґрувало до Америки і до інших заморських країв.

5) Дещо про економічне положення р. 1914

Економічне положення закарпатських українців р. 1914 вже не було таке погане як початком століття. Це Закарпаття завдячує „Руській (Рутен) Акції" — що пізніше була перейменована на „Верховинську Акцію" — мадярської влади.

Тому, що це була найважливіша акція, яку мадярська влада робила в користь закарпатців, треба пригадати її та її висліди.

(Далі буде)

Пам'яті Я. Н. Крета, українсько-канадійського лексикографа

З особою сл. п. Якова Н. Крета (1884-1965) відійшов у вічність піонер українсько-канад. лексикографії (словникарства) в Канаді. Почавши свою літературну й журналістичну працю негайно після приїзду до Канади ще перед першою світовою війною, молодий Яків Н. Крет побачив і особисто відчув сумний стан українсько-іншомовної лексикографії, а зокрема недостачу англо-українського словника. Крет не належав до категорії людей-нарікайлів і вичікувачів, щоб „хтось це зробив". Він зрозумів, що на початках українського життя в Канаді кожен мав обов'язок причинитися до культурного піднесення громади. Крет вирішив дати в руки тисячам українських поселенців у Канаді українсько-англійський та англійсько-український словник. І от у 1912 році появляється в Вінніпезі перше видання Кретового „Кишенькового русько-англійського й англійсько-руського словарця накладом „Руської Книгарні" (власности Франка Доячека). Як практичний словник малого формату він містив найпотрібнішу лексику щоденного вжитку з транскрипцією англійських слів. В архівах видавництва „Руської" — пізніш „Української" — Книгарні в Вінніпезі зберігаються точні дані про те, скільки примірників появилося друком у різних накладах цієї потрібної книжечки. Проте сьогодні можна зарискувати твердженням, що побіч біблії та Шевченкового „Кобзаря" Кретів словник був найпоширенішою книжкою серед української спільноти в Канаді. До цього причинилася не тільки низька ціна словника й не тільки практичний кишеньковий формат видання. Головна причина цьому — на нашу думку — практична побудова словника, підбір найпотрібніших слів та діялектне (західньо-українське) забарвлення лексики, близьке більшості поселенців у Канаді. Я. Н. Крет не „спочив на лаврах" і пильно продовжував свою лексикографічну працю. Його задушевна мрія — опрацювати великий українсько-англійський та англійсько-український словник, якій він присвятив решту свого трудолюбного життя, сповнилася тільки частково.

Перша частина цієї праці вийшла на спілку з проф. К. Андрусишиним під наголовком „Українсько-англійський словник" (Саскатун 1955), первісно накладом Саскачеванського університету, а опісля вдруге накладом Торонтського Університетського Видавництва.

Є це, як досі, найбільший українсько-англійський словник і він знайшов прихильну оцінку в мовознавчих колах. Сьогодні його можна знайти в усіх більших бібліотеках і університетах. На такий словник не здобулася досі ні одна українська громада в інших країнах поселення, не видала такого обширного словника досі й „українська держава". — Українська Соціялістична Радянська Республіка...

Друга частина словника — англійсько-українська, над якою Я. Н. Крет працював під кінець життя, досі не появилася друком. Треба б подбати, щоб це здійснилося в якнайкоротшому часі, щоб завершити працю піонера -лексикографа української мови в Канаді.

Людина не може забрати з собою матеріяльних надбань у вічність. Але у вічність ідуть разом із нею твори ума й серця, плоди духа. Власне вони залишаються як „нерукотворний пам'ятник", що потриває роки. Я. Н. Крет своєю працею над словниками збудував собі такий пам'ятник за життя. І його пам'ять як піонера українського мовознавства в Канаді житиме завжди між нами й серед поколінь, що прийдуть нам на зміну. (З похоронного слова у Вінніпезі, 26 травня 1965 р.)

Яр. Рудницький

Збірник ОПДЛ „Ми і наші діти"

Після закінчення 1-ої світової війни постало в Женеві, як одна з аґенцій Ліґи Народів, Міжнародне Бюро Виховання. Воно влаштувало в Женеві, Швайцарія, міжнародну виставку дитячої літератури світу. В виставці брала участь теж Україна — на ній були видання „Світу Дитини" зі Львова. Після виставки вийшла французькою й англійською мовою книжка „Чілдренс Букс енд Інтернешенел Ґудвіл" з каталогом виставлених книжок, а окремо з бібліографією студійпраць про дитячу літературу, її історію, розвиток і под. у різних народів. Бібліографія обіймала десятки праць різними мовами, але, на жаль, у цій бібліографії не було ні одної позиції українською мовою.

Сьогодні, замість Ліґи Націй існують Об'єднані Нації з усякими аґендами, як от Юнеско, де є теж відділ для справ дитячої літератури.

І ось у його реєстрах і далі нема ні одної нашої праці-позиції про нашу дитячу літературу, так, наче б її й зовсім не було. Нема такої позиції і в усяких інщих чужих бібліотеках з тієї простої причини, що ми й досі не зуміли зладити і видати бодай одну студію-працю про нашу дитячу літературу, її минуле і сучасне, її творців, її боротьбу за своє право існування всупереч московським указам і цензурам та конфіскатам, про її переклади чужими мовами, тощо.

Прикру і таки врешті соромну нашу прогалину в цій ділянці взялося заповнити ОПДЛ — Об'єднанню Працівників Дитячої Літератури. Від доброго наміру до реалізації шлях не легкий, бо власне в цій ділянці у нас фактично нічого не зроблено — нема ні матеріялів, ні будь-яких праць, ні навіть солідних фахових каталоґів. Але за роки настирливих заходів, розшуків і дослідчої праці таки тепер вже дещо зроблено і у висліді можна зважитися приступити до друку відповідного збірника, щоб появився він бодай напередодні 20-ліття існування ОПДЛ. Збірник п. з. „Ми і наші діти — дитяча література, мистецтво, виховання" виданий уже до друкарні, але показуться, що убгати ввесь матеріял на 100 сторінок брошури неможливо та й видати брошуру — таки вже годі.

Появу збірника стримано, щоб таки поширити його об'єм бодай двічі, роздобувши такі фонди, що дозволили б на це поширення об'єму, а й на тверду полотняну обкладинку, побільше ілюстрацій і тд. Нічого вже не стоїть на перешкоді появі збірника — праці підготовлені, ілюстративний матеріял зібраний, єдина затримка — це фонди. Треба сказати, що члени ОПДЛ і його прихильники не пожаліли своїх пожертв, але на великий збірник вони ніяк невистачальні. Управа ОПДЛ звернулася з письмами-просьбою до деяких наших фінансових і громадських установ поспішити з фінансовою підтримкою, якщо не пожертвами, то бодай більшими замовленнями на збірник, вплачуючи згори бодай частину вартости книги (ціна в продажу буде 3.50 до 4 дол. — залежно від об'єму).

Який буде вислід цих звернень — можна надіятися, що тільки позитивний, але крім них Об'єднання Працівників Дитячої літератури звертається цією дорогою до всіх, кому близька справа виховання нашого молодого покоління, а з цим сnрава видання збірника „Ми і наші діти" поспішити з замовленнями-передплатами, рахуючи по 3 дол. за примірник, висилаючи їх на адресу:

OPDL Fund, c/o St. Mary's Credit Union, 278 Bathurst St., Toronto 2B, Ont., Canada.

За долучені пожертви на видавничий фонд ОПДЛ буде теж дуже вдячне — їх виказ буде поміщений у книзі і в пресі.

Хочемо добавити, що збірник призначений передусім батькам-матерям, педагогам виховникам та всім хто зацікавлений справами нашої дитячої літератури мистецтва й виховання. Участь у ньому беруть відомі наші науковці, педагоги, письменники, літературознавці, є ряд матеріялів історичного значення м. і. листи О. Олеся про його творчість дітям, давні статті про дит. літерадуру Б. Грінченка, Людмили Старицької-Черняхівської, проф. Ол. Лотоцького і тд. Збірник буде без сумніву виїмковою появою, бо присвячений проблемам, які в нас досі не знаходили місця в окремих книжкових публікаціях. А його швидка і відповідна об'ємом поява залежить тепер від підтримки наших установ і загалу нашого громадянства — від численних і пожертв і замовлень-передплат. Так буде нарешті заповнена разюча прогалина в ділянці, яка сьогодні є предметом пильної уваги всіх культурних народів. Не оставати ж нам позаду.

Подорож по муках

Вінниця. — У мальовничому місці над самим Бугом стоїть невеличкий будинок. Це — автобусна станція.

Сьогодні субота, — пише М. Гавриш у „Радянській Україні" з 3 червня. — На станції особливо багато людей. Біля кас — довгі черги. В одній з них люди найбільше хвилюються. До відходу автобуса на Ямпіль лишаються лічені хвилини, а квитків видали зовсім мало...

Псувати нерви подорожньому доводиться нерідко і з квитком у руках. Диспетчер оголосив, що автобус Вінниця-Іллінці від'їздить о 9 годині 50 хвилин. Люди зібралися на майданчику. Автобус, звичайно, мають подати раніше. Та от уже й час відходу минув, а машини не видно. Минає десять-п'ятнадцять хвилин...

Того ж дня із запізненням вийшли на шлях автобуси і на Львів, і на Тернопіль, і на Липовець... І так майже щодня.

„ВТОПИТИСЯ МОЖНА І В БОЛОТІ

— Трохи здай! — кричить шоферові дівчина. — Давай! Давай! — Стій!

Розчервонілий водій відразу ж виключає мотор і швидко плигає з кабіни.

— Ну й дорога ж у вас! Потонути можна в болоті. (З кореспонденції Я. Бальзака про Чортків, Тернопільської области, „Радянська Україна" з 13 червня).

КНИЖКИ

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ

Панас Феденко: Український рух (істор. України) — $2.50; Несмертельна слава (роман) — $2.45; С. Скляренко: Володимир (істор. роман) — $3.00; П. Мирний: Повія (роман) — $3.00; Ів. Манило: Грім за зорею — $0.85. Замовлення висилайте на адресу Об'єднання Письменників „Волосожар":

I. Manylo, P. O. Box 472 Vineland, N.J., U.S.A.

З українського життя в Бразилії

1. Площа, сквер і пам'ятник

Оверто кажучи, мало хто вже йняв віри, що в Куритибі таки щось путнє вийде з запляноваиою „Площею України", пам'ятником Тарасові Шевченкові на ній та іншими укр. оздобами в цьому місті. (говорилося про український павільйон, ресторан, садок на площі і т. ін.). Все те плянувалося виконати до століття смерти Великого Поета, потім до стоп'ядесріччя його уродин, а далі ... запала глибока мовчанк.

Правда, місце для „Площі Україна" міська рада відвела давно, але там був стадіон і перенести його куди інде виявилося не легко. Також, поза вивішенням таблиці „Площа Україна", на згаданому терені нічого більше не робилося. В міській раді пролунали голоси, як буде далі з „Площею Україна", чи хтось займеться її належним упорядкуванням? У багатьох українців виникло тоді побоювання, що наступає „безславний славний кінець" всьому задумові.

Та після довших пересправ „Шевченківського Комітету" (офіційна назва „Комітет для справ „Площі Україна" і пам'ятника Тарасові Шевченкові") з міською радою Куритиби, на місцевому українському обрії знову посвітлішало. Голова міста („префейто") Іво Арзуа, видав декрет, яким дотеперішню „Площу Україна" Перейменовано в „Площу 29-го березня" (дата закладення Куритиби), коштами міської ради буде її впорядковано, а сквер „Абіліо Пейпото" (розташований у смузі поселення українських емігрантів) дістав назву „Площа України", інший сквер (без назви) відтепер буде називатися „Сквер Галичина". На новій „Площі Україна" місцеві українці мають власними силами спорудити пам'ятника Тарасові Шевченкові та провести всі належні впорядкувальні роботи. В „Сквері Галичина" міська рада своїм коштом поставить пропам'ятний обеліск українській еміграції.

2. Пожвавлення праці в українській громаді Сан Павльо

Протягом останнього часу досить помітно пожвавилась діяльність Українського Товариства „Соборність", що має своїм осідком місто Сан Павльо. З успіхом вшановано тут світлу пам'ять генерала Тараса Чупринки, і влаштовано свято Української Незалежности та Соборности.

З участю багатьох вірних в українській католицькій церкві відслужено панахиду за спокій душі Тараса Чупринки. В пообідніх годинах були святочні сходини громадянства. Змістовною промовою відкрив їх голова Т-ва „Соборність" п. Е. Віцке. Реферат про життя й діяльність славного Командаита УПА виголосив п. О. Шиманський. В мистецькій частині виступили хор під керівництвом п. О. Чучмана, талановитий деклятор п. інж. С. Саміла та інші аматори поетичного слова. Зворушливу промову мав парох католицької церкви Всч. о. Іринарх Маланяк.

Свято Української Незалежности й Соборности розпочав вступним словом голова місцевого українського товариства, він же й бойовий учасник визвольних змагань, п. Е. Віцке. Цікаво побудовану доповідь, з наведенням багатьох фактів, підготував п. М. Дніпровий, учасник визвольних змагань. Він же написав відповідний вірш. Свято закінчилося загальним відспіванням українського національного гимну.

3. Піяністка Лариса Борушенко

По закінченні фахових студій панна Лариса Борушенко, чимраз то більше стає відомою піяністкою на бразилійському терені. Після успішних виступів у Куритибі та в інших містах провінції Парана, її запрошено концертувати в головному місті провінції Ріо Ґранде до Сул в Порто Алеґре. Там вона також по писалася своїми музичними здібностями, здобувши прихильні відгуки місцевої преси.

Нещодавно піяністка Лариса Борушенко мала свій репрезентаційний концерт у програмі традиційного в Бразилії „Тижневого Сальону Концертів", щорічно влаштовуваного консерваторією міста Кампінас в провінції Сан Павльо. Виконані нею твори Баха, Прокоф'єва, Деслера, Бартока і Лобоса — дістали високу оцінку компетентних музичних критиків. А цими днями наша молода артистка одержала золоту медалю на конкурсі, влаштованому Департаментом Музики провінції Парана. Тепер Лариса Борушенко готується до змагань на всебразилійському конкурсі піяністів в Ріо де Жанейро.

Мих. Килимний

Почвірний ювілей редактора Петра Ямняка

В неділю 20-го червня 1965 р. в родинному колі т априятелів: проф. Б. Загайкевича, сотника Іларіона Криловецького та В. Марущака з дружиною, — ред. Петро Ямняк відзначив 25-ліття свого подружнього життя. Та в цьому місяці минуло й 35-ліття з дня його матури і 30-ліття скромної праці на журналістичному полі. Свій деб'ют як фейлетоніст начав він білим віршем. „Наш Прапор" І. Тиктора друкував його фейлетони.

Під час другої світової війни був співробітником „Краківських Вістей" на терені Варшави. Як і безліч нашої інтеліґенції, перейшов пекло ґестапівської тюрми. В Німеччині вчив в таборовій гімназії в Бамберґу та Байройті латини та видавав таборовий стінний часопис „Чужиною", ілюстрований та з карикатурами.

Був членом Редакційної Колеґії тижневика „Неділя", що його видавав визначний, недавно померлий журналіст Геннадій Которович. На американському терені став дописувати до канадійських газет та до „Свободи" й „Америки". Писав і до релігійних журналів. Ще треба згадати, що в молодому віці, до чого заохочували його на варшавському терені Олена Теліґа та проф. І. Коровицький, — пробував пера в поезії і його вірші друкувались по часописах, а цього року один був поміщений в календарі „Свободи" та в „Лемківському календарі" і „Лемківських Вістях".

З нагоди ювілею приятелі бажають йому кріпкого здоров'я та наснаги до творчої праці в дальшому житті для добра рідного народу.

В. Марунцак

Що писала „Свобода" 50 років тому

„Свобода" з 4 мая 1915 р.

„УКРАЇНА І РОСІЙСЬКА ДЕРЖАВА"

„Коли переглянемо історію кількох соток літ, то бачиняк Росія раз-враз, крок за кроком нищила все, що нагадувало би самостійність України. Україна завсіди була для Росії найбільше пожаданою, але рівночасно і страшною. А коли Росія нині така велика й сильна, то все завдяки тому, що Україна не вспіла досі визволитися з залізних московських кайданів. Не диво отже, що коли український рух в послідних роках почав незвичайно рости, російська бюрократія почала кидатись на всі боки, щоб сей рух знищити... Україна без Росії була би дуже щаслива, а Росія без України якраз противно. Отсе та головна причина, що Росія так побивається за Україну, а забезпечити її для себе на будуче хоче через змосковщення її".

„ЯК ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ РОБЛЯТЬ ГРОШІ НА ВІЙНІ"

„Коли в Европі мільйонові армії проливають кров, палять села і міста та винищують усе в такий спосіб, на який лише може здобутися уява людей, вуйко Сем найспокійніше в світі обчислює свої щодня величезні зиски, які йому приносить европейська різня. А зиски сі є прямо величезні, як виказує статистичне справоздання американського вивозового бюра... Вивіз дотичить головно припасів поживи та матеріялів, потрібних на війні. Вивіз муки побільшився в лютім сім разів в порівнянню з вивозом в лютім минулого року... Поза припасами поживи зріс значно вивіз живої худоби, коней, а навіть овець. Зріс значно також вивіз газоліни та бавовни. У великій скількості йде до Европи зброя і амуніція, залізні вироби, автомобілі, упряж, накривала та білизни, і взагалі все, що потрібне арміям..."

„Свбда" ч. 52 з 6 мая 1915

„ШИЛО З МІШКА ВИЛАЗИТЬ"

„Так! нарешті, хоч і помалу шило з мішка таки вилазить. Не так давно, бо заледви сім місяців від часу, коли-то не було ні кінця ні міри нападам на урядників нашої організації за се, що — мовляв — так безпощадно знищили Український Народний Союз. Девізом всіх „совершенніших" патріотів було: не перебирай в средствах, нищ, розбивай і хапай легковірних в свою кошару Не було тижня, що ті „совершенніші" патріоти бодай чимсим не прислужились до розбивання нашої організації, вихваляючи рівночасно свій „секенд генд бизнес" попід небеса і накликуючи наших членів: До нас, браття! В нас справедливість, ваші урядники грабували вас, не вірте їм!... Одним словом людська підлість і злоба у декотрих патріотів не мала жадних границь... Орган „Собранія" говорив, що право оподаткування членів після літ „Собранія" не обов'язує, „ібо їх організація є чисто греко-католицька, то є церковна". Орган „славного" „Соединенія" „Американскій Русскій Вестник" горлав, „что оні іміли гдеяки нападенія из сторони штатних комісаров, но сице вопреки тому, усиловалися убідити штатних комісаров, что в них все благонадеждно і надаліє будут усилуватися тое доказовати та не допустят, чтоб их члени зостали искривджени, так як сіє сице мало місто во Українском Союзі". „Гайдамаки", орган українського поступового робітничої рганізації „Гайдамаки" в Америці задвільнялись здебільша своїм моттом „Пролетарі всіх країв єднайтеся" і „В лучности сила", а зібравши ті два мотта до купи, „по змозі і вчености", пустились по головних урядниках нашої організації. Блаженної пам'яти „Пролом", орган „Української Громади", котра перенеслась там, де ність болізни ні печали, но жизнь безконечная, вторував „Гайдамакам". Ціль однак була одна і та сама, а се: збаламутити членів і розбити старий Союз та мати добру ловлю риб в мутній воді..."

СПОРТ

Редагує: В. Сохан

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

Тенісові змагання на Союзівці

В неділю, 11-го липня, відбудуться на Союзівці тенісові змагання за клюбову першість Сходу (Ню Йорк, Філядельфія і Нюарк) між дружинами Карпатського Лещетарського Клюбу з Ню Йорку та „Чорноморської Січі" з Нюарку.

В суботу і неділю, 17-го і 18-го липня, відбудуться на Союзівці тенісові змагання за першість СУАСТ - Схід у конкуренціях чоловіків, жінок, юнаків і юначок. Початок змагань в суботу, 17-го липня, о год. 9-ій рано.

ТОВАРИСЬКІ МІЖКЛЮБОВІ ЗМАГАННЯ ПЛАСТ — СУМ

Торонто, 28 червня 1965 р. — Товариські міжклюбові легко-атлетичні змагання Пласт — СУМ відбулися в Торонті на Сумівській Оселі „Веселка" дня 26-го червня ц. р. На старті стануло близько сотні змагунок і змагунів, які змагалися в 3-ох вікових групах в 9-ох конкуренціях. Обі організації згл. їх торонтські осередки запрезентували ряд нових, молодих і заавансованих, змагунок і змагунів, які виказалися великими успіхами в опануванні техніки своїх конкуренцій і які добре заповідаються на майбутнє. Побажати б тільки обом клюбам, щоб вони втримали їх і дали їм можливість росту.

Змагання проходили в досолі швидкому темпі завдяки добрій організації і ефективній праці Суддейської Колегії. Зате саме суддювання все ще виявляє поважні браки, які — під виховним оглядом — приносять молоді поважні шкоди і утруднють працю тренерів. А занедбання проголошування вислідів поодиноких конкуренцій не тільки що позбавило змагунок і змагунів основного на змаганнях ентузіязму боротьби і змагу за перемогу свого клюбу, але тримало їх у непевності здогадів і власних обчислень.

Господарі змагань — СУМ Торонто — вив'язалися з підготовки змагань дуже успішно і тому проходили в товариській атмосфері без будьяких непорозумінь і конфліктів. А це саме основне завдання того роду змагань.

Побажаним було б тільки, щоби спортове Торонто спромоглося вже раз на хочби примітивну спортову площу, яка хоч дорівнювала б таким площам нашого чужомовного окруження і не викликала б у молоді легковаження нашої спільноти, як меншевартісної і відсталої. Біги по мураві могли відбуватися по наших селах тому 40 літ, але не в Торонті в наших часах.

Публики не було взагалі й з прикрістю треба запитати всіх тих, що у нашій пресі журяться нашою молоддю: Батьки! Чому Ви покидаєте своїх дітей?

Переможцями змагань вийшли сумівці, які здобули 575 точок і перехідну чашу, перед пластунами з 570 точками.

З промов провідників на прийняттю влаштованім СУМом треба надіятись, що таких змагань можна чекати і в майбутньому, що є дуже відрадним явищем. Лишається тільки тривога за виконання такого тяжкого в наших умових пляну.

Учасник

МІЖНАРОДНА ФУТБОЛЬНА ЛІГА

Календарець змагань:

Неділя, 11-го липня — „Кілмарнок", Шотляндія — „Польонія" Битом, Польща, о год. 2:30 по полудні та „Ференцварош", Мадярщина — „В. Бромвіч Альбіон", Англія, о год. 4:15 по полудні на грищі Трайборо Стадіону в Ню Йорку.

Середа, 14-го липня — „Польонія" Битом, Польща — „В. Бромвіч Альбіон", Англія, о год. 8:30 вечером на грищі Трабойро Стадіону в Ню Йорку.

„Ференцварош" — „Кілмарнок" 2 : 1

Ню Йорк, 4-го липня. — Мадярська дружина показала в цій зустрічі дуже гарну та швидку гру, але надто багато комбінувала перед самою лінією шістнадцятки, де зустрічала тверду лінію оборони шотляндців. Перші ворота здобули шотляндці на 34-ій хвилині гри із стрілу Гемилтона. У 73-ій і 76-ій хвилині постійні наступи мадярів увінчалися успіхом, коли д-р Мате Фенивеші і Іштван Югас здобули двоє воріт і перемогу для своєї дружини. Мадяри заповідаються сильним претендентом на першуна другої дивізії МФЛіги, але наскільки вони будуть здібні переважити вислід змагань з полями, покищо важко передбачити. „Польонія" з Битому має в своєму складі ряд репрезентантів Польщі і її керівником є бувший змагун польської дружини „Погонь" зі Львова, Міхал Матяс.

УСПІХ ШАХІСТА Б. БАЧИНСЬКОГО

В недільному виданні „Геральд Трібюн" з 4-го липня, у шаховому кутку, що його веде відомий шахіст С. Режевський, була подана вістка про шаховий турнір сімнадцяти 4-особових дружин високих шкіл, який відбувся в квітні ц. р. в Ню Гейвен. Першість турніру здобула дружина Гарварду, а найкращі індивідуальні осяги показали шахісти Єйльського Університету, Джордж Лімен (5:0) і Борис Бачинський (4:0).

Поруч вістки подав автор С. Режевський перебіг двох переможних партій Бориса Бачинського та ілюстрував їх рисунками шахівниць із станом цих партій у рішальних моментах.

„ДИНАМО", КИЇВ ЗА ЧАШУ ЕВРОПИ

Федерація Футболу СССР зголосила до участи в наступних грах за чашу Европи дружину київського „Динамо", яка в минулому році здобула кубок Совєтського Союзу. Якщо Федерація не втне якоїсь штуки, то можна сподіватися осінню цього року перших міжнародних змагань футболістів Києва в грах за чашу Европи, які тривають до пізньої весни.

Досі відбулося п'ять таких турнірів репрезентантів країн - переможців у своїх країнах змагань за чаші, які змагаються за чашу Европи. Весною цього року переможцем змагань за чашу Европи вийшла дружина „Вест Гем Юнайтед" з Англії, яка перемогла у фіналі „Мюнхен 1860" з Німеччини.

„ШАХТАР" ВІДПАВ ВІД ГОР ЗА ЧАШУ

Двократний переможець гор за чашу (кубок) Совєтського Союзу, донецька футбольна дружина „Шахтар" відпала від дальших гор за чашу. У чверть - фінальних змаганнях ці футболісти з України програли з рахунком 0:2 зустріч з білоруською дружиною „Динамо" з Мінська.

БРАЗИЛІЯ — СССР 3 : 0

Бразилійська футбольна збірна, яка перед трьома роками здобула футбольний чемпіонат світу, перемогла 4-го липня в Москві збірну Совєтського Союзу вислідом 3:0. В цих товариських змаганнях бразилійці дали концерт швидкої гри високої кляси з майстерним володінням м'ячем. Двоє воріт для Бразилії здобув славний Пеле.

ЗМАГАННЯ ЗДА — СССР ВІДБУДУТЬСЯ В КИЄВІ

Щорічні легкоатлетичні змагання між збірними ЗДА і СССР відбудуться цього року в днях 31-го липня і 1-го серпня в Києві. Минулорічні змагання легкоатлетів ЗДА і СССР закінчилися перемогою американських чоловіків з рахунком 139:97, але в конкуренції жінок знова перемогли жінки СССР вислідом 59:48. Обидва суперники підготовляють нових молодих атлетів до цієї престижевої зустрічі.

КИЇВ — МОСКВА З ПЕРЕД 24 РОКІВ

Київське радіо подало у своїй програмі для українців закордоном ось таку спортову вістку:

В червні відбулися в Києві футбольні змагання, які були відкликані 24 роки тому, в день вибуху війни. Це були змагання збірних міст Києва і Москви, які виступили в складах з перед 24 років, тобто з репрезентантами двох міст, які грали 24 роки тому. Що більше, на змагання були важні квитки вступу, що їх були закупили кияни в 1941-му році. Спікер київської радіовисильні провів інтерв'ю з двома такими киянами, які прийшле на змагння із збереженими білетами, та із змагуном Києва О. Гончаренком, якому тепер 57 років. Про вислід зустрічі у вістці нічого не сказано.

Де у цій вістці кінець правди, а де початок брехні, важко розібрати. Можна лише ствердити, що історія з громадянами, які мали таку глибоку віру в совєтську владу та великий сантимент до московських футболістів, що зберігали білєти вступу протягом 24 років, далеко переборщена.

З АВТОМАТАМИ В РУКАХ

Провідники домініканських повстанців — полк. Франсіско Каманьо Деньо (перший з правого боку) разом із своїми адютантами — ходять постійно озброєні, з готовими до стрілу автоматами. На фото: Каманьо і його співробітники виходять із своєї гол. кватири в Сан Домінго на інспекцію повстанських становищ.

Збори Відділів Українського Народного Союзу

СУБОТА, 10-го ЛИПНЯ 1965 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя, 270 Відд. в год. 7:30 веч. в УНДомі при 90-96 Фліт вул. Просимо прийти на збори і забрати дивідендові чеки. Приєднуйте нових членів. — А. Шаран, М. Баран, С. Островський, секр.

ШИКАҐО, Ілл. Збори Відділу св. Петра і Павла відбудуться о год. 7:30 веч. в приміщенні Союзового Дому. Проситься всіх членів ласкаво прибути на ці збори, а залеглих у своїх вплатах проситься чимскорше свій довг вирівняти. — Управа

НЕДІЛЯ, 11-го ЛИПНЯ 1965 р.

МЕНВИЛ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, 349 Відд. в домі Ветеранів при вул. Вашингтона о год. 2-ій по пол. Буде виголошене звідомлення про відбутий курс на Союзівці від 20 червня до 27 червня 1965 р., що повинно всіх членів заінтересувати. — Управа.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Збори Т-ва Єдність, Відд. 163 відбудуться в домі Горожан, 847 N. Franklin St., о год. 12-ій дня. Довгуючі члени мусять вплатити свої вкладки найдальше до 25-го. — С. Филик, фін. секретар.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори С-ва Рожд. Пресв. Богородиці, Відд. 36 УНС в годині 4:30 по пол. в Американськім клюбі. На порядку: звіт Контрольної Комісії за 6 місяців з діяльности Відділу і інше. — Анна Стрілець, предс., Катерина Ярославська, кас., С. Гунька, секр.

Посмертні згадки

ПЕТРО ПУГАЧ, член 127-го Відділу УНСоюзу в Боффало, Н. Й., згинув трагічно 6-го квітня 1965 р. в автомобілевому випадку на 43 р. життя. Покійний нар. в с. Замочок, Жовква. Полишив у великому смутку дружину Анастазію, дочку Марійку, 2 синів Ігора і Василька, стареньку маму і 2 братів в Україні. Похорон відбувся 10-го квітня 1965 р. з укр. греко-кат. церкви св. о. Миколая в Боффало, Н. Й. на цвинтар Кальварія при участи родини, членів Т-ва та багатьох організацій.
Вічна Йому Пам'ять!
І. Була, голова

ТЕКЛЯ БАБАК, членкиня 20-го Відд. УНСоюзу в Гемтремк, Мішш., упокоїлась дня 13-го червня 1965 р. Уроджена 13 червня 1893 р. в селіРіздвяне, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Теодора, 4 синів Монсіньора Миколу, Івана, Андрія, Василя, брата Петра в Канаді та сестру Парашо в Краю, 6 внуків. Похорон відбувся 16 червня ц. р. з церкви св. Михаїла в Дірборн, Міш. при участи родини, членів Відд. та знайомих на цвинтар Holy Sepulchre, Detroit, Mich.
Вічна Їй Пам'ять!
А. Триш, секр.

ТАРЗАН, ч.5 463. Розмова не скінчилася...

— Дон думає, що ви є такий заздрісний, що ви пробували його вбити...

Клайд розлютився. — Це є смішним! Я навіть не міг би...

Розмова припинилася, коли надійшов Рід із водою. — Що є смішне? — запитав він підзорливо.